

Komunitná práca v pandemickom období

Community work in a pandemic times

Monika Dessuet, Dárius Štrba

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

Recenzent/Review: PhDr. Adriana Karáseková

FZaSP sv. Ladislava, Nové Zámky

Riaditeľka Domova sociálnych služieb pre dospelých v Zavare

Submitted/Odoslané: 14. 10. 2021

Accepted/Prijaté: 27. 10. 2021

Abstrakt: Obdobie pandémie vyvolané ochorením COVID-19 otvorilo nové otázky vo všetkých pomáhajúcich profesiách. Vyžiadalo si zmenu zaužívaných pracovných postupov a obvyklých metód pri práci s klientami v individuálnej i skupinovej forme. Obmedzenia výrazným spôsobom zasiahli výkon komunitnej práce a preto sme sa rozhodli v tomto príspevku popísať, akým spôsobom sme vzniknutú situáciu riešili pri výkone komunitnej sociálnej práce v organizácii Spokojnosť n. o.

Kľúčové slova: COVID-19, komunitná sociálna práca, pandemické opatrenia, pomáhajúce profesie.

Abstract: COVID-19 pandemic times have opened up new questions in all helping professions. It required a change in the usual work procedures and usual methods of working with clients in individual and group form. Restrictions significantly affected the performance of community work and therefore we decided in this article to describe how we solved the situation in the

performance of community social work in the organization Spokojnosť n. o.

Key words: COVID-19, community social work, helping professions, pandemic measures.

Úvod

Pandémia spôsobená ochorením COVID-19 postavila každú stránku ľudského bytia pred nové situácie spojené s často veľmi náročnými výzvami. Izolovanosť ľudí má veľmi závažný dopad na ich psychickú pohodu a schopnosť zvládať aj bežné životné situácie. Omnoho výraznejšie dopady sa prejavili u rómskej komunity, s ktorou pracujeme v našej organizácii. Zo svojej podstaty sa jedná o veľmi spoločenských ľudí, ktorí sú zvyknutí tráviť čas spoločne a izolácia bola pre nich veľmi náročná. Nakoľko sociálna práca v našom centre má prevažne skupinový charakter, čelili sme výzve, ako poskytovať pomoc, poradenstvo a podporu klientom iným spôsobom.

Komunita a komunitná práca v centre Spokojnosť pred pandémiou

Sociálna skupina je suma ľudí, ktorí sú navzájom spojení relatívne trvalými vzťahmi a uvedomujú si túto spolunáležitosť. Skupiny sa dajú deliť podľa veľkosti na malé a veľké sociálnej skupiny. Medzi znaky (vlastnosti) skupiny patria interakcie medzi členmi skupiny, komunikačná sieť, spoločná činnosť, existencia sociálneho vzťahu, spoločný cieľ, diferenciacia rolí a pozícií, normatívny a hodnotový systém, systém sankcií a odmien, vedomie príslušnosti k skupine, vedomiu skupinovej odlišnosti. Na základe týchto vlastností sa dá skupinové pôsobenie využiť pri sprostredkovaní najrôznejších sociálnych a terapeutických služieb. (Horská et al., 2007)

Na rozdiel od skupiny je komunita podľa Matouška (2008) spoločenstvo spoločenstvo ľudí žijúcich či kooperujúcich v jednej inštitúcii alebo v jednej lokalite. Komunita má svoju atmosféru, svoje spôsoby komunikácie, svoju hranicu, ktorá je viac alebo menej priepustná voči okoliu. Miestna komunita uspokojuje potrebu blízkosti, intimity, rozšíreného domova.

U komunit, ktoré sa stávajú predmetom záujmu sociálnej práce, ide často o kombináciu prvkov etnicity a životnej situácie, ktoré možno charakterizovať ako sociálne vylúčenie. Býva ťažké rozlíšiť, ktoré zvyky a hodnoty sú dôsledkom etnického pôvodu a ktoré sú dôsledkom spoločne zdieľanej životnej situácie. (Havrdová et al., 2013)

Komunitná sociálna práca je metóda participatívneho dosahovania komunitou definovaných spoločných cieľov v miestach, kde ľudia žijú, prostredníctvom vyhl'adávania, využívania a tvorby potrebných zdrojov

skupinami ľudí, ktoré spájajú spoločné témy či problémy ohrozujúce (či zhoršujúce) ich sociálne začlenenie, a/alebo zdieľajú spoločný priestor. Komunitné centrum by malo byť neutrálny priestorom, ktorý umožňuje ľuďom schádzať sa, spoločne vytvárať aktivity, riešiť zdieľané problémy a tráviť voľný čas. Konkrétnu podobu aktivít v komunitnom centre navrhuje a vytvára komunita, podľa vlastných potrieb a záujmov s cieľom zlepšiť sociálnu situáciu komunity ako celku. (Vaňková et al., 2015).

Komunitné centrum Spokojnosť vzniklo v roku 2014 ako rozšírenie činnosti neziskovej organizácie Spokojnosť pôsobiacej v Prievidzi od roku 2007. Po dobu svojej existencie sa zameriava na poskytovanie všeobecne prospešných služieb smerujúcich k zamestnatelnosti, budovaniu duchovných a kultúrnych hodnôt, chránenie ľudských práv, vzdelávanie, výchovu a regionálny rozvoj.

Komunitné centrum svojim umiestnením priamo v sídelnej komunite a poskytovaním sociálnych služieb napĺňa poslanie komunitnej práce, ktorá si kladie za cieľ preventívne pôsobiť na sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľstva, ako aj na obyvateľov ohrozených sociálnym vylúčením a tým predchádzať vzniku krízových situácií. Poslaním komunitného centra je prostredníctvom poskytovania komplexných sociálnych služieb, odborných činností, iných činností a aktivít prispieť k sociálnemu začleňovaniu osôb sociálne vylúčených, a to ako na individuálnej, tak aj na lokálnej úrovni. Komunitné centrum vytvára priestor pre otvorený spoločný dialóg a aktivity. Špecifickým cieľom je poskytnúť odbornú pomoc všetkým obyvateľom, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii, sociálne vylúčeným alebo ohrozeným

sociálnym vylúčením a nie sú schopní sami alebo s pomocou rodiny svoju situáciu riešiť. Zároveň sa komunitné centrum stáva nástrojom komunitno-občianskeho vzdelávania, prostredníctvom, ktorého sa vytvárajú predpoklady a podmienky na zvyšovanie všeobecnej, vzdelanostnej a kultúrnej úrovne obyvateľstva.

Úlohou centra sociálnych služieb a komunitného centra je poskytovanie účinnej podpory a to najmä v oblastiach:

- informovanosti, komunikácie s laickou a odbornou verejnosťou
- dodržiavania základných ľudských práv minoritných skupín
- vytvárania prointegračnej klímy ako i konkrétnych aktivít v oblasti reintegrácie a rehabilitácie v práci i spoločnosti
- spolupráce s odborníkmi v prípade poradenských služieb a prevencie
- zabezpečovanie pracovných a iných možností seberealizácie
- voľného času – šport, turistika, rekreácie, kultúra, záujmové krúžky, odpočinok
- ďalšieho vzdelávania a doškoľovanie profesijných a dobrovoľníckych pracovníkov

Komunitná práca v centre Spokojnosť počas pandémie

Program aktivít i využívané metódy realizácie sa neustále prispôbujú aktuálnymi protipandemickým nariadeniam. Veľkou pomocou je nám internet a moderné technológie. Vďaka našej stránke na Facebooku sme mohli klientov informovať a zároveň realizovať rôzne aktivity. Medzi naše najzásadnejšie úlohy počas tejto neľahkej situácie patrilo:

- informovať členov komunity o rizikách ochorenia COVID-19 a aktuálnych opatreniach rečou, ktorej rozumejú
- zabezpečiť prístup detí k dištančnému vzdelávaniu a zmysluplné trávenie ich voľného času v rodinnom prostredí
- zabezpečiť materiálnu pomoc pre tých, ktorí ju potrebujú
- pokračovať v poradenstve

V rámci samotného COVID-19 bolo najdôležitejšou úlohou zrozumiteľným spôsobom podávať klientom všetky nevyhnutné informácie o možných príznakoch, aktuálnych opatreniach, potrebe testovania či očkovania. V teréne sme prostredníctvom rozhovorov (s dodržaním povinnej vzdialenosti) a megafónu pravidelne poskytovali klientom aktuálne informácie. Rovnako sme informácie šíрили prostredníctvom nášho Facebook-u. Taktiež sa nám v spolupráci s kompetentnými podarilo realizovať priamo v sídle komunity pravidelné testovania antigénovými testami. Neskôr sme klientom distribuovali letáčiky s informáciami o očkovaní a pomáhali záujemcom s registráciou na očkovanie.

Okrem toho sa nám podarilo získať darom šijací stroj a šikovné členky komunity sa (za dodržania všetkých opatrení) striedali pri šití rúšok pre celú komunitu. Vďaka sponzorom sme získali aj respirátory, ktoré sme taktiež klientom rozdávali.

Pre nakazených členov komunity alebo pre tých, ktorí boli v povinnej karanténne sme zabezpečovali nákup potravín a donášku ku dverám.

Ako sme už spomínali, veľmi dôležitou súčasťou našej práce je práca s deťmi z komunity. Vďaka spolupráci sa nám podarilo zabezpečiť niekoľko notebookov, ale aj SIM karty s internetovými dátami. Vďaka tomu sme mohli sprístupniť dištančnú

výučbu aj tým deťom, ktoré predtým nemali technické vybavenie či prístup k internetu. V rámci možností sme realizovali aj individuálne doučovania alebo neskôr doučovanie v exteriéri v menších skupinkách.

S cieľom zmysluplného trávenia voľného času v domácom prostredí sme uverejňovali na našej stránke tipy pre rodičov. Jednalo sa o rôzne jednoduché hry, ktoré mohli realizovať spolu so svojimi deťmi v domácom prostredí a nepotrebovali k tomu nič iné, ako to čo nájdú doma. Po stabilizácii situácie sme pristúpili aj k vypožičiavaniu hračiek a spoločenských hier, ktoré máme pre deti v centre. Všetko sme samozrejme museli vždy dôkladne vydezinfikovať.

Keďže tradičný Mikuláš neprichádzal do úvahy, vyzvali sme členov komunity, aby si svoje vyčistené topánočky deti vyložili pred vchodové dvere bytov a náš Mikuláš ich navštívil aspoň takouto formou a doprial im pár maškrt.

V rámci aktivít pre dospelých sme v súlade s aktuálnymi opatreniami poskytovali individuálne poradenstvo. Okrem toho sme rovnako v rámci možností realizovali niekoľkokrát akcie spoločného upratovania priestorov komunitného centra a spoločného upratovania exteriérov sídliska.

Veľkej obľube sa tešili videá s návodmi na varenie jedál, ktoré sme uverejňovali takisto na našom Facebook-u. O účasť vo videách prejavili záujem aj členky komunity. Vďaka tomu mohla každá záujemkyňa navariť svoj obľúbený recept priamo v komunitnom centre pred kamerou a poslať tak svoj recept ďalej, ale i pozdraviť prostredníctvom videa svojich známych.

Ani v roku 2020 sme nemohli vynechať oceňovanie Naj klientov, v ktorom vždy vyzdvihneme vybraných klientov, ktorí

v roku najaktívnejšie pracovali v prospech svojej komunity. Vyhlásenie ocenení sme realizovali prostredníctvom Facebook-u a ocenení boli pozvaní aj do centra na majú oslavu.

Počas ťažkých časov sa nám podarilo spustiť aj plánovaný projekt Terapia pôdou, kde sa členovia komunity učia pestovať rastliny a taktiež zveľaďovať svoje okolie. V exteriéri sme za dodržania aktuálnych opatrení realizovali niekoľko workshopov, kde sa klienti učili zásady pestovania priesad a pracovali na vytvorení a vysádzaní vyvýšených záhonov na sídlisku.

Pravidelnú potravinovú pomoc, ktorú pre klientov zabezpečujeme sme riešili predovšetkým individuálnou formou, v najhorších obdobiach sme dokonca pomoc roznášali priamo klientom domov.

Všetky tieto aktivity samozrejme prebiehali za použitia respirátorov alebo rúšok, dodržiavania ďalších prísnych hygienických opatrení a aktuálnych protipandemických opatrení.

Záver

Napriek náročným časom a prísnyh hygienickým opatreniam sa nám podarilo plniť svoje ciele a pomáhať členom komunity aj počas pandémie COVID-19. Myslíme si, že všetci sociálni pracovníci musia byť v týchto časom kreatívni a hľadať spôsoby, ako poskytovať klientom služby v súlade s opatreniami. Aj nám sa vďaka kreativite a taktiež vďaka internetu podarilo neprerušit' nadviazané vzťahy a zvyky s klientmi i celou komunitou a zároveň pomôcť komunite prekonať psychicky i finančne náročné obdobie.

Zoznam bibliografických odkazov

- [1] HAVRDOVÁ, Z. et al. 2013. *Mít život ve svých rukou*. Praha: Český západ o. s., 2013. 160 s. ISBN 978-80-87398-32-6.
- [2] HORSKÁ, J. et al. 2007. *Sociální práce se skupinou*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007. 94 s. Bez ISBN.
- [3] MATOUŠEK, O. 2008. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. 272 s. ISBN 978-7367-368-0.
- [4] VAŇKOVÁ, P. et al. 2015. *Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci*. Praha: Agentura pro sociální začleňování, 2015. 13 s. Bez ISBN.
-

Kontakt na autora:

PhDr. Monika Dessuet

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce
sv. Alžbety

Nám. 1. mája č. 1

P. O. Box 104

810 00 Bratislava

e-mail: dessuet@ispokojnost.sk